

№ 95 (21108)

2016-рэ илъэс

ШЭМБЭТ ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 28-рэ

> къыхэтыутыгьэхэр ык/и нэмыкі къэбархэр тисайт ижъугьотэштых WWW.ADYĞVOICE.RU

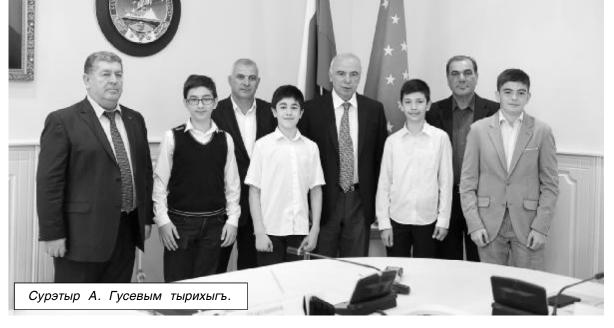
Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Тиспорт псэолъакІэхэр ———

«Ошъутенэм» псауныгъэр щагъэпытэщт

Спорт зэнэкъокъухэр зыщызэхащэщтхэ, псауныгьэр зыщагъэпытэщт Унэшхоу «Ошъутенэр» тыгъуасэ Мыекъуапэ къыщызэІуахыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхахьэр мэфэкі шъыпкъэм фэдагъ. Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан, Парламентымрэ Правительствэмрэ якъулыкъушіэхэр, культурэм иіофышіэхэр, спортым пыщагъэхэр, нэмыкіхэри хэлэжьагъэх.

Мыекъуапэ хэхьэрэ псэупІэу Гавердовскэм «Ошъутенэр» щагъэпсыгъ. Спорт Унэшхом чІэхьанхэм ыпэкІэ тиреспубликэ и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан, Адыгеим и Парламент и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм, дунаим самбэмкІэ гьоплъыжьыр зэпаупкlыгъ. Зэха- сменхэм якlуалlи, гущыlэгъу

хьэм къекІолІагьэхэр Унэшхом рагъэблэгъагъэх.

Спорт псэуалъэхэр

Ахэр бэ мэхъух. Псы споргогъу 11 ичемпионэу Хьаса- тым фэгъэхьыгъэр уеплъынкіэ нэкъо Муратэ, нэмыкіхэм лентэ дахэ. Тхьакіущынэ Аслъан спортафэхъугъ. Псым ныбжьыкІэхэр щесыгъэх. Яухьазырыныгъэ къагъэлъэгъонэу зыфежьэхэм, А. ТхьакІущынэр судьяхэм ясатырэ хэтэу зэхэщэн Іофыгьохэр ыгъэцэкІагъэх.

Атлетикэ онтэгъум пылъхэр, ьvлайныгьэм хагьахъозэ кlva-ЗыгъэсапІэу афашІыгъэр дунэе шапхъэхэм адештэ. Хъулъ-

фыгъэхэм штангыр аІэтызэ щылычым ебэных, гимнастикэм дихьыхырэмэ турникхэм защагьасэ. Пшъашъэхэм атлетикэ псынкІэм хэхьэрэ спорт псэуалъэхэр агъэфедэх, хьашъоу чэрэгъурэм тетхэу къэчъэх.

ДзюдомкІэ кІалэхэр мэбанэх. ЧыпІэу къафыхахыгъэм рыразэх. Боксым зыфэзыгъасэхэрэм дунаим самбэмкІэ ичемпионэу Алхъо Сыхьатбый афэгушІуагь, гьэхъагьэхэм хагъэхъонэу афијуагъ.

Гандбол, баскетбол зыщешІэщтхэр зыгъэсэпІэ пстэуми анахь ин. Джэхашъор зэпэжънужьы. Залыр шъо зэфэшъхьафхэмкіэ гъэкіэрэкіагъэ. Тысыпізу иізхэр къохьапізм гъэзагъэх, дэгьоу гъэпсыгъэх.

ЛІышъхьэр къафэгушІуагъ

Ти Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан Унэшхоу «Ошъутенэр» къызэрэзэlуахырэм фэшl зэхахьэм хэлажьэрэмэ къафэгу-

- Олимпиадэ джэгунхэм емпионхэу Владимир НевзочІэр зыпсыхьэхэрэр мэгушІох. ровыр, Сергей Алифиренкэр, дунаим, Европэм дышъэ медальхэр къащыдэзыхыгъэхэр

Адыгеим щагъэсагъэх, — къы-Іуагъ ТхьакІущынэ Аслъан. — Мыщ фэдэ псэуалъэхэм защагъэсэнэу хъугъэп. Джырэ ныбжьыкІэхэм а амалыр яІэщт.

«Ошъутенэм» игъэпсын уахътэу текІодагъэр макІэп. Къяхьылъэк Іыщтыгъэми, ахъщэу пэІухьащтыр къагьотыгь, яамалхэр агъэфедэхэзэ Унэшхор ашІыгъ.

Адыгеир спортыр зыщагъэлъэпІэрэ республикэу зэрэщытыр гандбол ешІапІэм идэпкъ лъэгъупхъэу тетхагъ. Зыгъэпсэкіыпіэ Унэшхор, стадионитіу, футбол ешІэпІи 100-м нахьыбэ, нэмыкІхэри аужырэ илъэсхэм тиреспубликэ къыщызэ-Іуахыгъэх.

Олимпиадэ джэгунхэм джэрз медалыр къащыдэзыхыгъэ Емыж Арамбыйрэ, дзюдомкІэ Урысыем, дунэе зэlукlэгъухэм медальхэр къащызыхьыгъэ Елена Ткаченкэмрэ зэхахьэм къыщыгущы агъэх. Спорт псэуалъэхэм япчъагъэ тиреспубликэ зэрэщыхахъорэм мэхьэнэ ин ратыгъ, Адыгеим и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан, Правительствэмрэ Парламентымрэ яшІушІагъэ къы-

(Икіэух я 2-рэ н. ит).

Адыгеимрэ Мыекъуапэрэ яепископэу Тихон Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ

къыфэгушІуагъ

Адыгеимрэ Мыекъуапэрэ яепископэу заслуги перед Отечеством» зыфиlоу

Адыгеим и Ліышъхьэ Адыгэ Рес- я III-рэ степень зиlэр къызэрэфагъэпубликэм и Правительствэ зыч!эт унэм шъошагьэм епхыгьэу Тхьак!ушынэ Аслъан ар къыфэгушІуагъ. Епископым зэрэхи-Тихон тыгъуасэ щыlукlaгъ. Орденэу «За гъэунэфыкlыгъэмкlэ, Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Пути-

ным республикэм и ЛІышъхьэ къэралыгьо наградэ ин къызэрэфигьэшъошагъэм Адыгеим текІоныгъэшІухэр зэришІыгьэхэр. ТхьакІушынэ Аслъан ишъыпкъэу республикэм щыпсэухэрэм яфедэхэм зэрафэлажьэрэр къеушыхьаты.

- УиІофшіакіэкіэ ары Адыгеим исхэм ялъытэныгъэ къызэрэблэжьыгъэр. Тиджырэ охътэ къызэрымыко шъолъыржем япащэхэм пшъэдэк ыжьышхо зыщахьырэ, унашъохэм яштэнкІэ зэпэщэчыгъэ екІолІакІэхэр къызщыхахын фэе лъэхъаным ащ мэхьанэшхо иІэу щыт. Пэщэ дэгъу уиІэ зыхъукІэ, къиныгъо пстэури зэрэзэпыпчышъущтым игугъапІи уиІэщт, уегугъузэ тапэкІи Іоф пшІэнымкІэ уикъарыуи нахь къеблэщт, — хигъэунэфыкІыгъ епископэу Тихон.

(Икlэух я 2-рэ н. ит).

Адыгеимрэ Мыекъуапэрэ яепископэу Тихон

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ къыфэгушІуагъ

(ИкІэух).

Адыгеимрэ Мыекъуапэрэ яепископ ТхьакІущынэ Аслъан зэрэфэразэр ри-Іуагъ чылысым иІофыгъохэм язэшІохын ренэу ынаІэ зэрэтыригъэтырэм, дин зэгурыІоныгъэм игъэпытэнкІэ Іофышхо зэришІэрэм афэшІ.

Адыгеим и Ліышъхьэ дин пащэр къызэрэфэгушІуагъэмкІэ «тхьауегъэпсэу» риlуагъ, республикэм исхэм яфедэхэм якъэухъумэн ренэу зэрэфэлажьэрэр хигъэунэфыкІыгъ.

– Тэ гухэлъэу тиІэр зы — лъэпкъ

культурэхэм ахэлъ шІуагъэхэр ІэубытыпІэ къызыфэтшІыхэзэ, цІыфхэм ягушъхьэлэжьыгъэ зыкъегъэІэтыгъэныр ары. ЦІыфлъэпкъым инеущрэ мафэ джарэущтэу ары ныІэп дгъэпсын зэрэтлъэкІыщтыр. ТкІуачІэ зэдетхьылІэзэ, цІыфхэм цыхьэ къызэрэтфашІырэр ІзубытыпІэ къызыфэтшІызэ, къиныгъо пстэури дэдгъэзыжьын ыкІи тигъэхъагъэхэм ахэдгъэхъон зэрэтлъэкІыщтым сицыхьэ телъ, — хигъэунэфыкІыгъ ТхьакІущынэ Аслъан.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

«Ошъутенэм» псауныгъэр щагъэпытэщт

(ИкІэух).

ЕплъыкІэхэр

Адыгеим испортсмен цІэры-Іохэм, спорт еджапІэхэм япащэхэм, спортсменхэм, кІэлэеджакІохэм гущыІэгъу тафэ-

Сергей Алифиренко, Олимпиадэ джэгунхэм ячемпион:

- СэгушІо, гъунэ имыІэу сэгушІо тиспорт псэуалъэхэр нахьыбэ зэрэхъухэрэм фэшІ. «Ошъутенэр» лъэгъупхъ. Спорт

щэрыонымкІэ Унэшхо тфашІы. АщкІэ ти Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат. Урысыем спортымкІэ иминистрэу Виталий Мутко «тхьашъуегъэпсэу» ясюжьы сшюигъу.

Мэрэтыкъо Сахьид, дуна-<u>им самбэмкіэ ичемпион:</u>

- Мыщ фэдэ спорт псэуальэхэр республикэм иІэхэ зэрэхъугъэм тырэгушхо. ТикІэлэгъум спорт псэолъэ зэтегъэпсыхьагьэхэр макІэ хъущтыгьэх.

тиІэшъхьэтетхэм хэкІыпІэхэр къагъотых, кІэлэцІыкІухэр, ныбжьыкіэхэр спортышхом хэтщэнхэмкІэ амалышІухэр тиІэх.

Светлана Кожубекова, Мыекъуапэ игандбол командэу «Адыифым» икъэлэпчъэlут:

Гандбол ешІэ зышІоигъо кІэлэцІыкІухэр къызыкІэупчІэрэр бэ. Унэ дахэ тиІэ хъугъэшъ, сэгушІо, зэкІэми «тхьашъуегьэпсэу» ясэІожьы.

Тумэ Тахьир, футбол ешіэ-<u>рэ ныбжьыкІэмэ ащыщ:</u>

Синыбджэгъухэр сигъусэхэу унакІэм зыщызыгьэсэщтхэм сафэгушІо. Псауныгъэр щагъэпытэнымкІэ амалышІухэр шагъотыштых.

Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Александр Наролиныр Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет и Тхьаматэу Джармэкъо Азмэт, Парламентым идепутатхэу Іащэ Мухьамэд, Мырзэ Джанбэч, Брыцу Рэмэзан, Къулэ Аскэрбый, спортым Іоф щызышІэхэрэ КІое Хьазрэт, Андрей Бородин, Хъот Юныс, Сихъу Рэмэзан, Хьабэхъу Рустам, Гъыщ Нухь, Дмитрий Щербаневым, Мэхъош Аслъан, нэмыкІхэри зэхэщакІохэм афэгушІуагъэх.

Зэфэхьысыжьхэр

Ти Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан журналистхэм гущы-

Іэгъу зафэхъум, спортым пІуныгъэ мэхьанэу иІэр хигъэунэфыкІыгъ, физкультурэм пыщагъэхэр нахьыбэ зэрэхъущтхэм ицыхьэ телъ. Республикэ стадионым игъэпсын аухыщт, спорт щэрыонымкІэ псэолъэшхоу ашІырэм тегъэгушхо. Урысыем спортымкІэ иминистрэу Виталий Мутко Адыгеим дэгъоу щашІэ. Янэ Мыекъуапэ илъэс 17 дэсыгъ. КІымэфэ спортым пылъынхэм фэшI «Мыл Унэшху» зыфиlорэр Мыекъуапэ щашІыщт. В. Мутко кІэщакІо фэхъуи, федеральнэ ахъщэкІэ ашІынэу унашъо аштагъ, ащ фэдэ унэхэр Урысыем ишъольырхэм якъэлэ шъхьаІэхэм къащызэІуахыщтых.

Тигъэзетеджэмэ аціэкіэ спорт псэуалъэхэм ягъэпсын пылъхэм «тхьашъуегъэпсэу» ятІожьы тшІоигъу. Опсэу, спортыр! Псауныгъэр о огъэпытэ, медальхэр къэзыхьыхэрэм тагьэгушІо.

«Ошъутенэм» ипащэу Джармэкъо Юсыф иІофшІэгъухэр игъусэхэу гъэхъагъэхэр ышІынхэу фэтэІо.

Республикэм иансамблэ цІэрыІохэу «Налмэсым», «Ислъамыем», кІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ купхэм зэхахьэр къагъэдэхагь.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Сурэтхэр зэхахьэм къыщытырахыгъэх.

Ушэтынхэр рагъэжьагъэх

ушэтынхэр тыгьуасэ рагьэжьагъэх. Ежь-ежьырэу къыхахыгъэ предметхэу географиемрэ литературэмрэ ахэм атыгъэх. Ушэтынхэр Мыекъуапэ дэт лицееу N 8-м щыкІуагьэх. Республикэм икъалэхэм ыкІи ирайонхэм къарыкІыгьэ кІэлэеджэкІо нэбгыри 130-рэ фэдиз ащ къекІопІагъ.

Ушэтыным илъэхъан мыхъомышІагъэхэр къэмыхъунхэм полицием иІофышІэхэм, общественнэ ыкіи федеральнэ лъыплъакІохэм анаІэ лъэшэу тетыгь. Ар рамыгьажьэзэ ахэм япшъэрылъхэр джыри зэ агу къагъэкІыжьыгъэх. Шапхъэхэм къызэрэдалъытэрэмкІэ, кІэлэеджакІохэр металлодетекторымкІэ ауплъэкІугъэх. Телефон ыкІи нэмыкІ шапхъэхэм

хэу зи къыхагьэщыгьэп. джащ фэдэу кІэлэеджакІохэм яфитыныгъэхэр зэрамыукъощтхэм общественнэ лъыплъакІохэм анаІэ тетыгъ.

Ушэтыныр зыщыкІорэ пунктым ипащэу Зоя Блинда тызэрэщигъэгъозагъэмкІэ, литературэр зытынэу лицеим нэбгырэ 94-рэ географиемкІэ зызыушэтынэу нэбгырэ 41-рэ фэдиз къекІолІагъ. ЗэкІэмкІи класси 10-мэ кІэлэеджакІохэр ачІэсыгьэх, ахэм камерэ тіурытІу, джащ фэдэу коридорхэми камерэхэр ачІэтых, телефонхэм Іоф амышІэным фытегьэпсыхьэгьэ пкъыгьохэр еджапІэм хагъэуцуагъэх.

Ушэтынхэм апыль шапхъэхэр илъэс къэс нахь агъэлъэшых. — elo Зое. — Ахэр зэрамыукъощтхэм лъэшэу ты-

ЕджапІэр къэзыухырэ кІэлэ- адимыштэрэ пкъыгьохэр ыІыгь- наІэ тет. Мытэрэзэу зекІуагьэу гу зыльыттэрэм июфшіагьэ хэт лъытэщтэп ыкІи илъэс зытешІэкІэ ары ныІэп ушэтыныр ытыжьын ащ зилъэкІыщтыр.

Іофтхьабзэр Адыгеим зэрэшык орэм лъыплъэнэ федеральнэ лъыплъакІохэри, инспекторхэри къэкІуагъэх. Ар рамыгъажьэзэ аудиториехэр шапхъэхэм адештэхэмэ ауплъэкІугьэх, видеосистемэм Іоф зэришерэм еплъыгъэх. Шапхъэу щыІэхэр амыукъонхэм пхъашэу лъыплъагъэх.

КІэлэеджакІохэм ащыщхэм гущыІэгъу тафэхъугъ.

– Я 9-рэ классым къыщегъэжьагъэу зэтыгьо ушэтынхэм зафэсэгьэхьазыры, — elo Мыекъопэ гурыт еджапІзу N 17-р къэзыухырэ Игнат. — ШІэны-тыныр псынкІэ къысфэхъунэу,

балл ин къэсхьынэу сыщэгугъы. Камерэхэр зэрэчІэтхэми, симынэюсэ кіэлэегьаджэхэр къызэрэтхэтыщтхэми ащ фэдизэу сигъэшынэрэп, сыда пюмэ мы предметыр дэгъоу зэзгъэшІагъэу щыт.

Мыекъопэ районым ит поселкэу Абадзехскэм дэт гурыт еджапІэу N 3-р къэзыухырэ Алинэ литературэр ытынэу къекІолІагъ. Ащ къызэрэтиІуагъэмкІэ, илъэсым къыкІоцІ мы ушэтыным зыфигъэхьазырыгь нахь мышІэми, ар зэрэк ощтым льэшэу егьэгумэкІы. Ушэтынхэр зэкІэ дэгьоу зитыхэкІэ, Адыгэ къэралыгьо университетым чІэхьан иму-

Сыхьатыр 10-м конвертхэр къызэтырахыгъэх, ІофшІэнхэр рагъэжьагъэх. Мыгъэ къыщегъэжьагъэу тест шІыкІэм тетэу ІофшІэным хэтыгьэр хагьэкІыгь. Литературэр зытырэ ныбжьыкІэхэм сыхьати 3-рэ та-

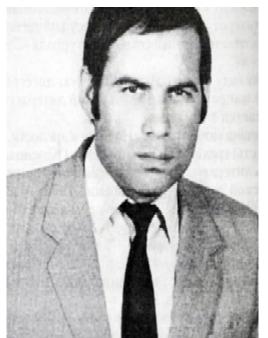
къикъ 55-рэ заушэтынэу уахътэ къаратыгъ, географиемкіэ ІофшІэнэу къатефагъэхэр сыхьати 3-м къыкіоці къашіыгъэх.

НыбжьыкІэхэм мы ушэтынхэр зэрак угъэхэм язэфэхьысыжьхэр мэфэ заулэкІэ къэнэфэщтых. Литературэр зытыгьэхэм анахь макІэу балл 32-рэ рагъэкъун фае. Географиер Къыхэзыхыгъэхэр ушэтыным пхырыкІынхэм фэшІ балл 37-м нахь мымакІ у къахьын фае.

ЗэкІэмкІи республикэмкІэ мы илъэсым зэтыгъо къэралыгьо ушэтыныр нэбгырэ 1577-мэ атышт. ЖъоныгъуакІэм и 30-м шокі зимыіэ ушэтынэу урысыбзэр еджапІэр къэзыухыхэрэм атыщт. БлэкІыгъэ илъэсхэм афэдэу ежь яшІоигьоныгъэкІэ къыхахырэ предметхэм ащыщэу обществознаниер ары нахьыбэмэ зызэраушэтыщтыр.

ПІАТІЫКЪО

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм янароднэ тхакіоу, СССР-м, Урысыем, АР-м я Къэралыгъо премиехэм ялауреатэу МэщбэшІэ Исхьакъ Шумафэ ыкъор къызыхъугъэр непэ илъэс 85-рэ мэхъу

Итворческэ чъыгышхо лъагэу зырищыгъ

Икъэхъукі, ищыіакі, творчествэр

Изэчый гъэнэфагъэкІэ, инэфыпс лъэшкІэ, имыпшъыжь ІофшІакІэкІэ игушыІэ иныкІэ МэшбэшІэ Ис-

хьакъ зыщыщ адыгэхэм ыкІи льэпкъыбэу дунаим тетхэм шІур афелэжьы, аІуегъакІэ.

Исхьакъ ятэу МэщбэшІэ Шумаф.

Шъхьащэфыжь... Джары, джары Джары сикъуаджэ, сикъуаджэ ыціэр!

Исхьакъ янэу Мы Іуминэт.

Уарпыпсы мыжъуакІэу хьапк Іэрэр ары Къыlужъыукlэу, лыдэу ащ ыцэр.

Исхьакъ янэкІэ ятэжъэу Дэунэжъ Бакъ.

ЯнэкІэ янэжъэу Дэунэжъ Чэбэхъан.

Бгы лъэгэ-лъхъанчэу огум кіэшіагъэр Ары икіакіоў пліэіум ихъуагъэр, Мафэм — пщэ фыжьыр, Чэщым — мэзагьор Зишъхьарыхъоныр си Шъхьащэфыжь!

«Шъхьащэфыжь»

МэщбэшІэ Исхьакъ Шумафэ ыкъор Краснодар краим хэхьэрэ Успенскэ районым ит адыгэ къуаджэу Шъхьащэфыжь 1931-рэ илъэсым, жъоныгъуакІэм и 28-м къыщыхъугъ. Зыщапіугьэ илъфыпіэ-чіыпіэ, иунагьо, янэ-ятэхэр (Исхьакъ янэ шъузабэу къызэнэм, ежьыр илъэси 3-м ихьэгъэ къодыягъ), янэкІэ ятэжъ-янэжъхэу Дэунэжъ

Бакърэ Чэбэхъанрэ ягъэшІобзэ фабэ, ягукІэгъу-шІулъэгъу, ятхыдэ, япшысэ ыкІи янарт къэбар гъэшІэгъонхэр ары цІыфы зышІыгьэр. Янэ къылъфыгъэ ышхэр ыкІи лъэпэрыкІор зыщишІыгъэ икъуаджэу зипсыорхэр ыкІышъо щыджэгугъэ псыхъожъыеу Уарп хэлъэдэжьыщтыгъэр, иапэрэ кІэлэегъаджэу ПщыунэлІ Юсыф, ятэ иныбджэгъугъэхэу, ащ игугъу дахэкІэ зышІыщтыгъэхэр ныбжьырэу кІэлэгум — Исхьакъ игукъэкІыжьхэм къахэнагъэх. Иакъыл къакІуи, тхэн-усэным зызыретыми, ахэр арых исатырхэм ахэтыгьэхэр, ащигьэшІуагьэхэр.

Тэ ущы а сильэпц эгьоу, къужъы джыбэу сиціыкіугьор? Сыгъолъыжьмэ

пкіыхькіэ сльэгьоу, Джэе щырэу псы хэсы*гьор?* — къыщею усэу «Гум щыщ пшысэхэр» зыцІэм; етІани нахь кІотагьэу къепчъы:

Пчыхьэшъхьапэр къызэрэсэу Нэнэжъ пшысэр къырещажьэ, ШІугъи, бзаджи сырягъусэу Икуупіэм сыздыхащэ.

Ащ ягугъэ гъусэ сфэхъоу Къушъхьи, мэзи сапхырэкІы, Хьазаб хэтым сыгуи фэгъоу Ипшъэхъу лъахъэ зэпысэчы.

Исабыигъом ынэ кІэтыгъэ пстэур — ятэжъ чъыгхэм зэрадэлажьэщтыгъэр, гъэсэпэтхыдэу къыриІощтыгъэхэр, янэжъэу Чэбэхъан ипщынэ макъэ, янэу Аминэт иІушъэбагъэ ыкІи иорэдкізіукі гохь, ышнахьыжъхэм яюкіэ-шыкіэ гъэпсыкіэхэр — яеджэкІагъэр, ялэжьэкІагьэр, егьашІэм МэщбашІэхэр агуи, аІи чІыгум екІухэу, лэжьэкІо чанхэу къызэрэрыкІуагьэхэр, къоджэдэс хъупхъэхэр арых Исхьакъ иапэрэ усэхэм сурэтыпкъ афэхъугъэхэр.

Еджэным, гъэсэныгъэм уасэ зыщыфашІыщтыгъэ унагъо къитэджэгъэ Исхьакъ 1951-рэ илъэсым Адыгэ кІэлэегъэджэ училищыр, 1956-рэ илъэсым М. Горькэм ыцІэ зыхьырэ Литературнэ институтэу Москва дэтыр дэгъу дэдэкІэ, 1962-рэ илъэсым КПСС-м и ЦК и Апшъэрэ партийнэ еджапІэ журналистикэмкІэ ифакультет къыухыгъэх. Литературэр икlасэу, игъогоу зэрэщытыр, творчествэ иным шІэныгъэ куухэр, акъыл-гулъытэр зэрищык агъэхэр а уахътэм ащ зэхишІагъ, гухэлъ иным зэрилъэкІзу зыфигъэхьазырыгъ.

(Икlэух я 4-рэ н. ит).

СэркІэ хъугъэ-шІэгъэ дах

Мы илъэсыр хъугъэ-шІэгъэ дахэм къысфызэГуихыгъ — МэщбэшГэ Исхьакъ итхыгъэ зэхэубытагъэхэу тхыль 20 хъурэр сиІэ хъугъэ, ар сэркІэ уасэ зиІ.

рыІом итворчествэ сыдигъуи гухахъо хэсэгъуатэ. Иусэхэм сяджэ зыхъукіэ, къащию зыгъэгумэкІырэр зэхасшІэу, скІышъо ушхъорэцэуи, нэпсым счыишъхьэ зэпиубытыкІэуи къыхэкІы. Ахэм узяджэрэ ужым, ухэтми, узэрагьэплъыжьы: нахь къабзэ, зафэ, шъабэ романхэм шІэныгъэ къэбарэу ахэлъым, лъэхъан зэфэшъхьафхэр къызэрагъашіэхэр зэращыіорышіэ- гъуи плъэпіэ-гугъапіэу, щы-

Сыда піомэ тхэкіо ціэ- хэрэм уащэфы, узіэпащэ. МэщбэшІэ Исхьакъ гущы-Іэр сыдигьокІи екІоу зэригъэфедэрэм уемыхъопсэн плъэкІырэп. Сэ сытхылъедж, сырилъэпкъэгъу, арын фае зэкІэ илъэпкъ фыриІэ шІульэгьур, гьэжьыугьэу щымытэу, шъыпкъэм тетэу къызэригъэлъагъорэм сызкІигъэразэрэр.

Автобиографическэ поухъумэ пшІоигъу. Тарихъ вестэу «Щагу хъурай» зыенк мешвашеМ медолиф иобраз фэбагъэр къебэкІэу танэІу къыщыригъэщитыхэрэм ыкІи цІыф уцуагь. «Сян ары сыди-

фэдизэу пым икьэозагьэ, игукІэгъу мыухыжь зыгъэунэфыгъэ ыкъоу, ащ а шэнышіухэр къыкіэрызыхыгъэр илъэпкъ ицІыфышхоу — напэ ыкІи къэрар зиІэу — зэрэхъущтыр нэфагъэ.

Сырэгушхо МэщбэшІэ Исхьакъ илъэхъан сызэрэдыхэтым, а зы чІыгум тызэрэзэдытетым. Сэ сылитературнэ критикэп, сытхылъеджэ къызэрыкІу. Ау ЛъэпцІэрышэ Хъалидэ итхыгъэ гущыІэу «Художественное осмысление истории народа» зыфиlov мы тхылъыбэ зэхэт къыдэкІыгьор къызэІузыхырэм къыщиlорэ гущыlэ пэпчъ десэгъаштэ. ГущыІэ фэбэ лъэш дахэхэр иилъэсы-

бэ литературнэ ІофшІагъэкІэ къылэжьыгъ Исхьакъ. ИтхылъхэмкІэ, ипроизведениехэмкІэ ащ илъэпкъ, сэ инэу сиlагъэр» elo. Ащ адыгэу тхьамыкlэгъуабэр жьынэу, егъашІэм щыІэнэу ышІыгъ. МэщбэшІэ Исхьакъ зэ зэдэгущыІэгьоу телевидением щыдашІыгъэм къыщиІогъагъ тхылъыр псэпытэ зышІырэр, ащ тыкъэзыуцухьэрэ дунаим — пхъэм иэнергие (ифабэ) зэрэхэлъыр арэу, тхьапэ тхыгъэр чІыопсым ыпсэу.

Тэ, зэо ужым къэхъугъэхэм, тызэрэнасыпышІуагъэр тхылъыр — еджэныр тик асэу, ащ тыфэщагьэу тыкъызэрэтэджыгъэр ары. Непэ зэфэдэу тхылъеджэным имэхьан къагурыІожьэу щымытми, технологиехэм дахьыххэу, сэ лъэшэу сигъэгушІуагъ МэщбэшІэ Исхьакъ иугьоигьэ

Исхьакъ янэу МыІуминэт ахэс ишъаохэмрэ

тхыгьэ зэхэубытэгьэ хъарзынэр сиІэ зэрэхъугъэм.

КІУАЙ Римм. къ. Мыекъуапэ.

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм премиехэм ялауреатэу МэщбэшІэ Исхьакъ Шумафэ ыкъор

Лъэпкъым ихъишъэӀуат

Мыжьосыныр мэкодыжьы мыкіодыжьырэр орэд.

ГущыІэжъ

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм янароднэ тхакІоу, СССР-м, Урысыем, Адыгеим я Къэралыгъо премиехэм, М. А. Шолоховым ыкІи Н. Островскэм ацІэкІэ агьэнэфэгьэ литературнэ премиехэм ялауреатэу МэщбэшІэ Исхьакъ Шумафэ ыкъор къызыхъугъэр непэ илъэс 85-рэ мэхьу. А мэфэк дахэм фэгьэхьыгъэ зэхахьэ АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапІэ жьоныгъуакІэм и 20-м щыІагъ.

МэщбэшІэ Исхьакъ илъэс рэм хэт, имафэ, иилъэс пэпчъ-60-м ехъугъэу адыгэ литерату- кІэ хьалэлэу, зафэу лъэпкъ

шІэныгъэм хахъо фешІы. ТхэкІо ціэрыіу — Адыгеим, Темыр Кавказым, Урысые Федерацием ямызакъоу, икъэлэмыпэ къыпыкІыгъэ произведение дэгъубэмкІэ ІэкІыб къэралыгъохэми ащызэлъашІагъ. Мэщбэшіэ Исхьакъ — тхакіо, усакіо, тарихълэжь, литератор, гупшысакіу — Ціыфышху.

МэфэкІ тхылъ къэгьэльэгьоным имэкІай зэготхэм Исхьакъ илъэс зэфэшъхьафхэм ытхыгъэ усэ тхылъхэр ыкІи ипрозэ-повестхэр, романхэр ащызэпэlутых. Иапэрэ поэмэу «ЦІыф лъэшхэр» 1953-рэ илъэсым къыдэкІыгъ. Ащ усэ тхылъыбэ — «Сидунай», «ОрэдыкІ», «Жъогъобын», «Пщыналъ», «Лъэмыджхэр», «Тыжьын ощх», нэмыкІхэри; романхэу «Агъаерэм ежэжьхэрэп», «ЦІыфыр тІо къэхъурэп», «Нэфшъэгьо лъагьохэр», «Илъэс фыртынэхэр», «Бзыикъо зау», «Щагу хъурай», «Гощэунай», тхылъищ хъурэ хэшыпыкІыгъэ тхыгъэхэр», «Мыжъошъхьал», «Гъэритly», «Рэдэд», «Адыгэхэр», «КъокІыпІэмрэ КъохьапІэмрэ», «Айщэт»,

«Рафыгъэхэр», тхылъ 16 хъурэ ыкІи тхылъ 20 хъурэ изэхэубытэгъэ тхыгъэхэр щыолъэгъух.

АР-м и Гимн игущыІэхэр зыехэр МэщбэшІэ Исхьакъ, Къурганыр (гъусэ игэу) адыгабзэкІэ зэридзэкІыгь. Иилъэсхэр итворческэ ІофшІэгьэ инкІэ ушъагъэх, илитературнэ гъэхъагъэхэм япхыгъэ щытхъуцІэхэр, шІухьафтынхэр къыфагъэшъошагъэх. Анахь узэрехъопсэнэу хэлъыр Тхьэм къыхилъхьэгъэ зэчыир мыпшъыжьэу зэригъэфедэрэр, ренэу зэрэтхэрэр ары.

ТхакІом имэфэкІ зэхахьэ шІуфэс гущыІэкІэ къызэІуихыгь Лъэпкъ тхылъеджапІэм иІофышІзу Кучмэз Аминэт ыкІи Іофтхьабзэм изегьэкІон-зещэн фигъэзагъ филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу Мамый Руслъан.

Зигьо мэфэкІ ІофыгьомкІэ зэхахьэм хэлэжьагьэх Адыгеим ишІэныгъэлэжьхэр, респуб-

(Икіэух я 5-рэ н. ит).

Итворческэ чъыгышхо лъагэу зырищыгъ

Исхьакъ къыгосых ыпхьоу Фатимэрэ ишъхьэгъусэу Сачнэтрэ.

(ИкІэух).

Иапэрэ усэ зетхым Исхьакъ сабыигь, я 3-рэ классым исыгь, апэу ар зэригьэльэгьугьэр ыкІи уасэ ащ къезытыгъэр янэу Аминэт ары. АщкІэ «Гъогу маф, сикІал, гупшысэн лъагъоу узытеуцорэм шъхьафит-гуфитэу урыкІонэу, ущыпытэнэу пфэсэlo» ыгукІэ къызэрэриІогьагьэр тхакІом игъашІэ ащ тетэу зэрэкІэкІыгъэм пшІошъ егъэхъу.

1956-рэ илъэсым МэщбашІэм Мыекъуапэ, Адыгэ хэкум къегьэзэжьы ыкІи ащ къыщегъэжьагъэу 1959-рэм нэс лъэпкъ гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иотдел ипащэу loф ышlaгь. 1959 — 1962рэ илъэсхэм КПСС-м и Адыгэ хэку комитет илектор куп иІэшъхьэтетыгъ. 1962 — 1970-

къошныгъэм» иредактор шъхьа-Іагъ. 1983-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу джы къызнэсыгъэм АР-м итхакІохэм я Союз иправление итхьамат.

1949-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу МэщбэшІэ Исхьакъ ытхыхэрэр къыхеутых. Илъэс 62-рэ хъугъэу гупшысэ хьасэм, литературэм хэт. Ытхыгъэ тхылъипшІ пчъагъэр, 100-м ехъурэр къэппчъынкіэ баюми. юфшІэгъэ хъарзын, гупшысэ лэжьыгъэ дах, ау сэ къыхэзгъэщымэ сшІоигъор ипоэтическэ сатыр благъэхэм уакІэдэІукІымэ. гухахъо пфэхъухэу, купкІ куоу яІэр, акъыл шъагъэу «ащыблэрэр» къызэращызэтещыкІырэр ары. МэщбэшІэ Исхьакъ лъэпкъ поэзием тэмэпкъ пытэ щишІыгъ. Иапэрэ тхылъэу

«ЦІыф льэшхэр» 1953-рэ ильэсым (илъэс 22-рэ ежь ыныбжьэу) къыдэкІыгъ. Ащ поэтическэ тхылъыбэ къыкІэлъыкІуагь: «Сидунай», «ОрэдыкІ», «Пщыналъ», «Пшысэ-гупшысэхэр», «Лъэоянэхэр», «Хыуай», «Лъэмыджхэр», «Тыгъэгъаз», «Тыжьын ощх», «Уахътэм ищэрэхъ», «Сатырипліхэр», усэхэр зыдэт хэшыпыкІыгъэ тхылъищыр, нэмыкІхэр.

Ау усакІор ащ къыщыуцугъэп. Акъыл куукІэ прозэми зыкъыщызэІуихыгъ. ГупшысэкІо иным акъыл-кІуачІэу, амалэу и поэмэхэми. ипоэмэхэми. игущыІэ щэрыо сатыриплІхэми ащызэхэошІэ. Итарихъ романхэр лъагэу зизыщыгъэ творческэ чъыгышхо бэгъуагъ. МэщбашІэр тхэкІо къодыеп — гупшысакІо, губзыгъ, ІофшІэкІошху, бзашІо, ІэпэІас. Уахътэм ижьыкъащэ кіэдэіукіызэ, щыіэныгъэ гъогухэр рекlукlых, цlыфыгухэм ямызакъоу, Дунаишхом лъэІэсы. А зэкІэми — Чыгум, Огум, Цыфым гупшысэ шъуашэ афешІы, ащелъэ, псэ къапегъакіэ. Джа «псэр» зыхэлъ пстэумэ якъэбзэгъэшъыпкъагъэ ыухъумэу, дэхагьэр, шІугьэр кІигьэтхьэу чэщи мафи матхэ, мэшэсы, мэгупшысэ тхакІор.

Ипоэзие пэщачэу ипрози лъэш. Романхэу «Агъаерэм ежэжьхэрэп», «Ціыфыр тю къэхъурэп», «Нэфшъэгъо лъагьохэр», «Илъэс фыртынэхэр», «ШІу шІи псым хадз», «Щагу хъурай», нэмыкІхэри, тарихъ романхэу «Бзыикъо зау», «Гощэунай», «Мыжъошъхьал»,

«Хъан-Джэрый», «Рэдэд», «Адыгэхэр», «КъокІыпІэмрэ КъохьапІэмрэ», «Айщэт» адыгэм итарихъ гъогу урызыщэх, озыгъашІэх, лъэпкъ психологиер къызыщызэхэфыгъэх.

МэщбэшІэ Исхьакъ иусэ ыкІи ипрозэ тхылъхэр урысыбзэкІи тхылъ тедзэпІэ зэфэшъхьафхэм — Мыекъуапэ, Краснодар, Москва къащыдэкІыгъэх. Иусэхэр, ироманхэр ІэкІыб къэралыгъуабзэхэмкІэ зэрадзэкІы-

«Бзыикъо зау», «Мыжъошъхьал», «Хъан-Джэрый» зыфиlорэ романхэр арапыбзэм, тыркубзэм рагъэкІухи къыхаутыгъэх. МэщбашІэм зэдзэкІынымкІи адыгэ литературэр ыгъэбаеу Іофышхо ышІагь. Къуріаныр адыгабзэкІэ зэридзэкІыгь.

АР-м и Гимн игущыІэхэр ытхыгъэх, апэрэ адыгэ оперэу «Бзыикъо зау» зыфиloу Нэхэе Аслъан ыусыгъэр МэщбэшІэ Исхьакъ ытхыгъэ романым тешІыкІыгь. Мы зэкІэми аготэу

общественнэ Іофышхохэм ахэлажьэзэ игъашІэ къырэкІо Исхьакъ.

МэщбэшІэ Исхьакъ творчествэм илъэгапІэ зыштэгъэ тхакІу, итворчествэ понышъ, чъыг тэмабгъу. ЦІыфыр инэф ытынэу, шІэныгъэр ыпхъынэу, ишІу ыгъэбэгъонэу мы чІым къызэрэтехъуагъэм ищысэ дах лъэпкъ тхэкІошхоу МэщбэшІэ Исхьакъ ищыІэныгъэ. Итворческэ гъэбэжъу ифэшъошэ дэдэу СССР-м, УФ-м ыкІи АР-м я Къэралыгъо шІухьафтынхэр къырапэсыгъэх. ГупшысакІом ипроизведениехэм гъэсагъэхэр яджэх, етІупщыгъэу ахэр зэхафых, тхылъеджабэ сыдигъуи егъоты.

Непэрэ мафэхэми зэлъашІэрэ тхэкІо инэу МэщбэшІэ Исхьакъ икъэлэм зэрэчаныр, зэрэлъэшыр, зэрэгъэшІэгъоныр хэзгъэунэфыкІызэ, гупшысэкІо иным игущыІэ лъэш пытэкІэ цІыф (лъэпкъ) напэр ыгъэдахэу зэриухъумэрэм сегьэгушхо. ЦІыфыбэм аціэкіэ псауныгьэкіэ, гушІуагьокІэ, «насып» гущыІэм къыубытырэ пстэумкІэ сыфэльаю, бэрэ тигэнэу, тигьэгьозэнэу, тигъэрэзэнэу фэсэlo.

Ыпхьоу Нинэрэ ыкъоу Руслъанрэ азыфагу Исхьакъ ис.

янароднэ тхакloy, СССР-м, Урысыем, АР-м я Къэралыгъо къызыхъугъэр непэ илъэс 85-рэ мэхъу

Лъэпкъым ихъишъэІуат

(ИкІэух).

ликэм иеджэпІэ зэфэшъхьафхэм ястудентхэр, лъэпкъ культурэм ицІыф гъэшІуагъэхэр, къэлэ интеллигенцием щыщхэр ыкІи тхылъеджапІэм иІофышІэхэр

МАМЫЙ Руслъан зимэфэк! ин хэзыгъэунэфыкІырэ лъэпкъ тхакІоу МэщбэшІэ Исхьакъ ыкІи аш къыфызэхэхьэгъэ пстэумэ юбилеимкІэ къафэгушІуагъ. ЗэлъашІэрэ тхакІоу МэщбашІэм гушъхьэлэжьыгъэшхо зэриІэр — тхылъишъэм ехъу икъэлэмыпэ къызэрэпыкІыгъэр, ахэм тхылъеджабэ зэрагъотыгъэр, поэзиеми, прозэми, зэдзэкІынми зэфэдэу игупшысэ, ишІэныгъэ, иакъыл-къулай зэратыригуащэрэр ыкІи ахэр дэгъоу къызэрэдэхъугъэхэр кІигъэтхъыгъ.

МэщбэшІэ Исхьакъ игущы-Іэхэм арылъхэу, орэдышъохэр Тхьабысымэ Умарэ зыфишІыжьыгъэхэу «Шъэогъур» ыкІи «СшІэщтыгъэр сшІэрэп усимыlагъэмэ» зыфиlорэ орэдхэр АР-м изаслуженнэ артистэу, искусствэхэмкіэ Адыгэ республикэ колледжым икІэлэегьаджэу ШЪХЬЭБЭЦЭ Схьатбый къыlуагъэх. Джащ фэдэу, мэфэкіым щыіугъэх тхакІом иусэхэм амакъи. Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцІэ зыхьырэм икІэлэеджакІохэу Шъынэхъо Даринэ — «**Ислъамый**», Тэу Амиинэт — «**Сичыл**» ыкlи Тао Мадинэ «Ным фэкlo» зыфигорэ усэхэм Гупктэу къя-

МэфэкІым хэлэжьэнэу инасып къыхьыгь Исхьакъ дэгьоу ышІэщтыгьэ ты лэжьэкІо пэрытэу «Социалистическэ ІофшІакІэм и Ліыхъужъ» зыфиіорэ щытхъуцІэр зиІагъэм ыкъоу, Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм къикІыгъэ хьакІэу Аргъынэкъо Олег.

Адыгеим ишІэныгъэлэжьхэм ащыщэу, филологие шіэныгъэхэмкіэ докторэу, профессорэу ЦУАМЫКЪО Тыркубый ипсальэ зэхахьэр лъигъэкІотагъ.

– Кавказым лъэпкъ исэп Исхьакъ фэдэ тхакІо иІэным кІэмыхъопсэу, — къыІуагь Тыркубый. — Тхьэм къыхилъхьэгъэ зэчыир зафэу елэжьы, ытхыхэрэр джыгъошІух, гупшысэр дахэу ащызэкІэлъэкІо.

Цуамыкъо Тыркубый МэщбэшІэ Исхьакъ иусэ тхылъэу «Орэдыкі» зыфиюрэмкіэ апэрэ рецензиер студентзэ зэритхыгъагъэр, ащкІэ цІыфышІум итворчествэ пэблагьэ зэрэхъугъэр, гонорар дэгъуи бэрэчэтыгъэ хэльэу къызэрэратыгьагьэр сыдигъуи зэрэщымыгъупшэрэр, шІум ујукјэмэ шјур ори къызэрэпјукІэрэр а щысэмкІэ кІигьэтхъыгь. МэщбэшІэ Исхьакъ итворчествэ зэрэщытэу, ироман зэфэшъхьафхэр чъыгхэтэ бэгъуагъэм фигъэдагъэх, игушъхьэгъомылэ псы къэргъо мычъакъоу, адыгэ лъэпкъыр ыпэкІэ лъызыгъэкІуатэу ыкІи зыгъаплъэу ылъытагъ, зимэфэкІ ин хэзыгъэунэфыкіырэ тхакіом игуапэу гущыІэ фабэхэр пигъохыгъэх.

Зэхахьэм псэлъэ кіэкі къыщишіыгъ тхакіор илъэс 60 Іэпэ-цыпэм дэгъоу зышіагьэу, Адыгэ кіэлэегъэджэ училищым щыдеджагьэу, тарихъ шіэныгъэхэмкіэ докторэу, гуманитар ушэтынхэмкіэ институтым июфышіэ шъхьаізу БЭДЖЭНЭ Мурат.

Исхьакъ бэдэдэ шІагъэу синыбджэгъу шъыпкъ, шІу сэлъэгъу, сэлъытэ, имэфэкІ ин тэри тихъяр, — ыІуагъ. — Исхьакъ шІур ылэжьын ылъэкІыгъ акъыл куу иІэти, чыжьэу плъэн елъэкІыти, а зэкІэ хэгъэгум, обществэм, иадыгэ лъэпкъ афигъэфедэмэ лъэшэу шІоигьуагьэти. Губзыгь, бэп ащ фэдэу щыІэр, иусэ жъынч макъэ угу къеlэты, усэныр пшъхьапэу къыдэхъу. Узынчъагъэрэ творческэ гухахъорэ иІэу, джы зытетым тетэу илъэси 100 мэфэкІым непэ фэдэу нэсынэу фэхъохъугъ.

АР-м илъэпкъ тхакіоу, кіэлэціыкіу журналэу «Жъогъо-

Филологие шіэныгъэхэмкіэ докторэу, гуманитар ушэтынхэмкіэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кіэращэм ыціэ зыхьырэм литературэмкіэ иотдел ипащэу ЩЭШІЭ Щамсэт игущыІэ анахьэу щыкІигъэтхъыгъэр литературнэ критикэмрэ тхакІомрэ зэгопчынхэу зэрэщымытыр ары. МэщбэшІэ Исхьакъ итворчествэ яунагъокІэ Іофышхо зэрэдашІагьэр, шІэныгъэ тхылъыбэ къызэраІэкІэкІыгъэр кІигъэтхъыгъ. МэщбэшІэ Исхьакъ итворчествэкІэ ІофшІагьэу иІэхэм, Исхьакъ иусэ-

хэр — ипоэзие зэрэлъэшым фэдэ къабзэу ипрозэ куоу ыкІи

Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемрэ культурэмрэкіэ ифакультет идеканэу ХЬАМЫРЗЭКЪО Нуриет еджэпіэшхом щеджэхэрэм МэщбэшІэ Исхьакъ итворчествэ ягъэшІэгъэнымкІэ шІыкІэамалэу агъэфедэхэрэм къащыуцугъ. МэщбашІэм итхыгъэхэр зэкІэ пштэмэ, шІумрэ емрэ ащызэпэјутэу, ипоэзии, ипрози зэфэдэкІэ адыгэ дунаир зыфэдэр къыпфызэхафэу зэрэгьэпсыгъэр кІигъэтхъыгъ. Романэу «Бзыикъо зау» зыфиюрэм нахь къыщыуцугъ, классическэ шэпхъэ гъэцэкІэгъэ дэгъу зыгъотыгъэ произведениеу сюжетымкІи, композициемкІи, стилымкІи зэрэщытым анаІэ тыраригьэдзагь.

Мэфэкіым къыщыгущыіагъ хэкужъым бэшІагъэу къэзы-

ишІуагъэ къызэрэкІуагъэр, усакІохэр, тхакІохэр узыгъэгъуагъэшІэгъонэу зэригъэпсырэм зэхэу, узыІэтхэу зэрэщытхэр, къащыуцугъ, узэрыгушхон тхакІо ахэмкІэ апэрэр МэщбэшІэ Ис-

гъэзэжьыгъэ гъэсагъэу МЭЩ-

адыгэ лъэпкъым къехъулІэгъэ

тхьамыкІагьор апэдэдэ къэзы-

Іотагъэр МэщбэшІэ Исхьакъ,

хэр лъэпкъым фэгумэкІхэу, хьа-

лэлэу фэлажьэхэу, ахэр етІанэ

ежь лъэпкъым егъэшІожьых.

МэщбашІэм ипроизведениеу

«Хыуай» зыфиlорэр 1978-рэ

илъэсым Тыркуеми къызэрэ-

щыхаутыгьэм, льэпкъым пэкІэ-

кІыгъэ къиныр ащ къызэрэ-

щыІотагьэм зыкъагьотынымкІэ,

хэкІыпІэ тэрэзхэм яусэнхэмкІэ

- къыlуагъ ащ. — Щыlэх цlыф-

Шъхьэлъытэжь ин зиІэ

ФЭШІУ Нэдждэт.

Тарихъ шіэныгъэхэмкіэ докторэу, гуманитар институтым иотдел ипащэу АЦУМЫЖЪ Казбек ипсалъэ анахь къыхэщыгьэр МэщбэшІэ Исхьакъ зыпшъэ укіонэу щымыт іофшіэкІошхоу зэрэщытыр ары.

Тарихъ шіэныгъэхэмкіэ кандидатэу, гуманитар ушэтынхэмкіэ институтым иіофышіэ шъхьаіэу ЕМТІЫЛЪ Разыети зэхэсыгъом къыщыгущыІагъ. МэщбэшІэ Исхьакъ итарихъ романхэр лъэпсэшхо зиІэ тхыгъэхэу ылъытагъ. «Хъанджэрый» ыкІи «Мыжъошъхьал» зыфиюрэ романхэр мызэу, мытюу бэрэ зэриджыгъэхэр, ахэмкІэ иеплъыкІэшІошІхэр Къыблэ шъолъыр журналхэм къызэраригъэхьагъэхэр къыІуагъ, гъашІэкІэ, тхъагъокІэ, хахъокІэ МэщбашІэм фэлъэ-

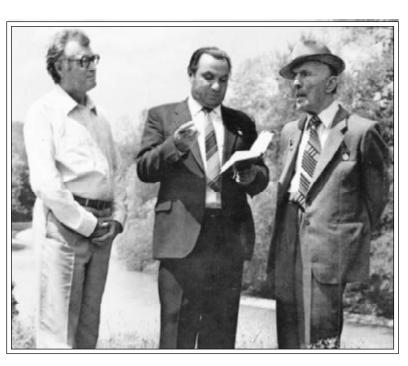
Гурэ псэрэ зыхэль псэльэ Іэшіу дэдэ мэфэкіым къышишІыгъ Къэрэщэе-Шэрджэсым къикіыгъэ адыгэ кіалэу, хьакізу АРГЪЫНЭКЪО Олег.

— Мурад сиІэу непэ Адыгеим сыкъэкІуагъ, Исхьакъ дэжь сычІэмыхьэу сыкІожьыныр къысфегьэкІугьэп, — къыІуагь ащ. - Адыгеим сыкъызыкloкlэ, тыщ унэжъым сыкІуагъэу сэлъытэ, зэкъош-зэщыщ лъэпкъхэу Къэбэртаем, Щэрджэсым, Адыгеим узэрыгушхон тхэкІо инхэр тиІэх — ШэуджэнцІыкІу Алый, КІышъэкъо Алим, Охътэ Абдулахь ыкІи тарихъым анахь куоу лъыІэсыгъэу, литературэр лъэныкъуабэкІэ — поэзиемкіэ, прозэмкіэ, зэдзэкіынымкІэ зылэжьыгьэу МэщбэшІэ Исхьакъ. Тэ унагьо тиІэп Исхьакъ итхылъ имыІэу, ымышІэу, еджапІи, библиотеки итхылъхэр ачІэлъых. Хьабэз къуаджэм бэмышіэу Мэщбашіэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ щедгъэкіокіыгь, ныбжыкіэхэм ашіэнхэ фае титхакІохэр, ахэм атхыхэрэр зыфэдэхэр, дунаим илъэныкъо тэрэзхэу зызыдагъазэмэ хъущтхэр къагурыІонхэм пае. Исхьакъ бэдэд ышІагьэр, бэрэ узынчъэу тиІэнэу, ыцІэ Іэтыгьэу, агъашіоу щыіэнэу сыфэлъаІо.

Ежь мэфэкіыр зые Мэщбэшіэ Исхьакъ гущыіэр зынэсым, зэфэхьысыжь-гъэсэпэтхыдэ кіэкі щэрыохэмкіэ къызэхэхьагъэхэм. анахьэ\ ныбжьыкіэхэм, закъыфигъэзагъ: уиюф сыдигьокІи уегугьун зэрэфаер, ор-орэу пшъхьэ уасэ фэпшІыжьэу уесэныр, шІэныгъэм ибэр зыдэтхэр тхылъхэр арэу зэрэщытыр пщыгъупшэ зэрэмыхъущтыр, нэмыкІхэри. Ау а пстэумэ апшъэ пшІын ыкІи уухъумэн фаер адыгэгъэцІыфыгьэр арэу зэрэщытыр кІигъэтхъыгъ, зышІодгъэІофэу тиныбжыкІэхэр ащ фэдгъасэхэмэ, тилъэпкъ насып кІыхьэ зэриІэщтыр къыІуагъ.

«Бэ зыгъэшІагъэ нахьи бэ зылъэгъугъ» alo, ay тхакloy МэщбэшІэ Исхьакъ фэдэу зимафэ, зиилъэс пэпчъ ушъагьэр, тхэкІо къодыер армырэу, зэрэгубзыгъэр нафэ къыпфишІэу мэфэкІыр гъэшІэгъоны-

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлъкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм янароднэ тхакloy, СССР-м, Урысыем, АР-м я Къэралыгъо премиехэм ялауреатэу Мэщбэшlэ Исхьакъ Шумафэ ыкъор къызыхъугъэр непэ илъэс 85-рэ мэхъу

Ипроизведениехэм мен от вышение и мен от вышением и мен от вышени

ЗэльашІэрэ тхакІоу МэщбэшІэ Исхьакъ льэныкъуабэкІэ зэчый ин зыхэль тхакІом итхыльхэм цІыфхэр яджэх, ахэмкІэ адыгэ щыІакІэр зыфэдэр ашІогьэшІэгьонэу зэрагьашІэ.

ТхакІом ипоэзие ыкІи ипрозэ ялъэшыгъэ-дэгъугъэ зэфэдэу зэпэщачэ, джары усэхэр зикlасэхэми, повесть-романхэр нахь зигунэсхэми ащ ипроизведениехэм зызкlафагъазэрэр. ТхакІор къызыхъугъэр илъэс 85-рэ зэрэхъурэр адыгэ лъэпкъымкІэ мэфэкІышху, республикэм ирайонхэм, тикъэлэ шъхьаІэу Мыекъуапэ адэт еджапіэхэм, кіэлэціыкіу Іыпыпіэхэм, сэнэхьат зэпьэпьотыпІэ колледжхэм ыкІи апшъэрэ еджэпіэшхуитіоу — Адыгэ къэралыгъо университетым, Мыекъопэ къэралыгьо технологическэ университетым -Адыгэ шІэныгъэ институтым, тхылъеджапІэхэм зэралъэкІэу мэфэк Іофтхьабзэхэр ащырагъэкІокІых, ахэм ныбжьыкІэхэр бэу ахэлажьэх.

Жъоныгъуакlэм и 18-м Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ишlэны-

гъэ тхылъеджапІэ (мыр ятІонэрэу, ащ ыпаІуи ежь МэщбашІэр яхьакІагъ) литературнэмузыкальнэ зэхахьэ щызэхащэгъагъ. Ащ фэдэ гукъэкІыр мы тхылъеджапІэм ибиблиотекарь шъхьа ву Ирина Константиновар ары къызыпкъырык ыгъэр. Лъэпкъ тхакІоу МэщбашІэм итворчествэ цІыфхэм апэблагь ыкІи ягунэс, итхылъхэм ныбжьым емылъытыгъэу бэ яджэрэр. Ащ поэзием ыкІи прозэм илъ тхылъишъэ фэдиз къыдигъэкІыгъ, ахэр къызэрэхаутыгъэхэм япчъагъэ миллиони 4-м шъхьадэкІы.

Университетым щыlэгъэ пчыхьэзэхахьэм «Дай мне радости, жизнь...» (иусэ гущыlэхэмкlэ) зэреджагъэхэр. Ащ хэлэжьагъэх факультет зэфэшъхьафхэм ястудентхэр, университетым епхыгъэ политехническэ колледжым иеджакlохэр, кlэлэегъаджэхэр.

МэщбэшІэ Исхьакъ итворчествэ нэм къыкlагъэуцо тхылъ къэгъэлъэгъонитюу «Песня моя, Адыгея моя», «Взгляд в историческое прошлое» зыфиlохэу тхакІом изэхэубытэгьэ тхыгьэугьоигьэхэр зыдэт тхылъ 20-р зыщызэпэІутхэм. Ахэм ныбжьыкІэхэм зафагъэнэІосагъ. Джащ фэдэу, тхакІом ищыІэныгъэ ыкІи итворческэ гъогу электроннэ къэгъэлъэгъон шыкІэмкІэ зэрагъэшІагъэ. Исхьакъ иусэ мэкъэ жъынчхэм макІэп дахьыхырэр, ау итарихъ романхэри лъэшэу ашІогьэшІэгьоных. Ахэм зэкІэми къащыІотагъэр адыгэ чІыгум идэхагъ, игупсэфыгъ, адыгэ лъэпкъым идунэететыкІ, ышъхьэ къырыкІуагъэр, ишэн, иакъыл зынэсырэр. Арышъ, тхылъеджэхэмкІэ мы произведениехэр шІэныгъэ къэкІуапІэх ыкІи пІуныгьэ Іофыгьор зыгьэльэшых.

Зэчый ин зыхэлъ тхакіом фызэшіокіырэр зэрэбэр алъэгьоу, зэхахэу, зэхашіэрэмкіз агу ныбжьыкіэхэм раубытагь. Мэфэкі зэхахьэр зэращагъ МКъТУ-м иполитехническэ колледж истудентхэу Александр Рожковымрэ Кваш Фаридэрэ. Ахэм тхакіом ищыіэныгьэ ыкіи итворчествэ, общественнэ іофшіэкіошхоу зэрэщытыр къаіотагь. Ежь университетым истудентхэр Мэщбашіэм ытхыгьэ

якІэсэ усэхэм къяджагъэх: «Сичыл», «Сичыгу». «Адыгэхэр», «Тикъашъохэр», нэмыкІхэми.

Литературнэ зэхахьэм МэщбэшІэ Исхьакъ игущыІэхэм арылъ музыкэр, орэдхэр щыІугъэх. Зэрэдунаеу къэзыбыбыхьэгъэ орэдэу «Адыгэхэр» УФ-м изаслуженнэ артистэу Тутэ Заур къызэриІорэм едэІугъэх, джащ фэдэу, МэщбашІэм ироманэу «Бзыикъо зау» лъапсэ зыфэхъугъэ оперэу зэлъашІэрэ адыгэ композиторэу Нэхэе Аслъан ыусыгъэм щыщ рагъэплъыгъэх.

ТхэкІо ыкІи усэкІо инхэу Р. Рождественскэм, Сергей Михалковым МэщбэшІэ Исхьакъ

къыраlуалlэхэрэм арагъэдэlугъэх, Мэщбашlэр АР-м и Гимн игущыlэхэм яавторэу зэрэщытыр ашlагъ.

Мэфэк зэхахьэм хэлэжьагъ ык кънщыгущы агъ МКъТУ-м иполитехническэ колледж урысыбзэмрэ литературэмрэк за икзэлегъаджэу Шъхьапэцэ Саидэ. Ащ игущы за анахь зыфэгъэхьыгъагъэр тхаком итарихъ романхэр ык и ахэм охътэ зэпхыныгъэ, зэк зънык ок за гъныфагъэ зэря за пы

НыбжыкІэхэм афэгьэхьыгьэу къэпІон плъэкІыщтыр, Интернетым зыкъыкІэрачи, адыгэ тхэкІошхом фэгьэхьыгьэ мэфэкІ зэхахьэм зэрэхэлэжьагъэхэр агу къэкІыжьын къодыер армырэу, тхакІом нахь зыфагьэнэІосэнымкІэ лъэбэкъушІоу зэрэхъугъэр ары. Ащ ыпэкІэ ыцІи амышізу, ипроизведениехэри алъэгъугъэу шымытыгъэми, джы МэщбашІэр студентхэм, ныбжьыкІэхэм агукІэ нахь апэблагьэ хъугьэу, ежь-ежьырэу, иусэ сборникхэу аlыгъхэм адэт усэхэу агу рихьыгьэхэм къяджагьэх. «Иусэ макъэ гоlу, ипычыгъо хьылъэп, гъэшІэгъоныр, умакъэ Іоу исатырхэм зэ укъызяджэкіэ, тхэкіошхор ппэблагьэ зэрэхъурэр, ащ фэдэ усакІохэр, тхакІохэр МэщбэшІэ Исхьакъ фэдэу щыІэхэмэ, щыІэныгъэр рэхьатэу лъыкІотэщт» зыфиІорэ гупшысэр Іофтхьабзэм щыкІагъэтхъыгъ.

Адыгэ бзылъфыгъ! Дунаишхом о пціэ щыраїо фэшъыпкъагъ. Пщыхэкі лъэпкъегъэзэжы ыкіи хъулъфыгъз плырыгъзкія къыпэгъокіы, къы плырыгъзкія къыпэгъокіы, къы плырыгъзкія къыпэгъокіы, къы плырыгъзкія къыпэгъокіы, къы

(Къызыкіэлъыкіорэр жъоныгъуакіэм и 26-м къыдэкіыгъэм ит).

Аиссе ищыІэныгьэ чІыпІэ ин щиубытыгъ Ферриольхэм яунагъо, ахэр щыкlагъэ ямыlэу щытыгъэп, ау икІэлэгъу-ныбжыкІэгъу къешІэкІыгъагъэх. Пон де Вель ыкІи Аржанталь ыш шъыпкъэм фэдэ хъугъагъэх, якІэсагъ адрэхэми, зэгурыІощтыгъэх, зэфэгумэкІыжьыщтыгъэх. Айщэт илъэсыбэ зытешІэгъэ ужыми пкІыхьапІэхэм амыгъэгупсэфэу ихэку, иунэ, янэ-ятэхэр, инанэ бэрэ ынэ кІэкІыщтыгъэх, анахьэу щымыгъупшэщтыгъэр зэрэзэрапхъуагъэхэр, ятэу пщы-Болэт укІы-

гъэу джэхэшъогум зэрэтелъыгъэр, янэ игуlэ кlый макъ: «сисабый цlыкlу!..» elo, мэкуо, мэгъы; янэжъэу Чаби гуlэкlэягъ, ау афырикъугъэхэп, зэтыраукlагъэх. А гупшысэ хьылъэмэ тхьапшырэ пшъэшъэжъыер ахилъэсэжьэу хъугъа?!

Къиныгъо-хьадэгъум къы Ізпихи, ціыф щы Ізкіз дахэ, гъзпсыкіз-хабзэ, гъзсэныгъэ, піуныгъэ дэгъу езыгъэгъотыгъэр, зимылъку къытезгъэк Іодагъэр Ферриоль ліакъом имызакъоу, француз обществэм хэзыщагъэр ыкій щязыгъэшіагъэр Шарль де Ферриоль ары. Ар Айщэткіз тым ычіыпі. Ежь графыри апэрэ мафэу зилъэгъугъэм къыщегъэжьагъэу къыфэщэгъагъ, къы-

фэшъыпкъагъ. ПщыхэкІ лъэпкъэу пшъэшъэжъыер зэрэщытри, ыцІэ занкІзу амыгъэкІзкІзу дахэу сыдигъокІи раІон зэрэфаери, тІысыпІэ хэхыгъэ иІэн (ежь зыдэщысым исэмэгубгъукІэ) ыкІи зыщимысым ышэу Огюстен къыгосын зэрэфаери агуригъэІуагъ.

Айщэт графым ятэм фэдэу еплъырэ закъор арымырэу, ыгукІи пэблэгъагъ. Ау пшъэшъэпкъым зеуцом, ухэтми (ухъулъфыгъэ хымэмэ) удихьыхынэу зиштэгъагъ. Джащыгъум графми гупсэфыгьо имыІэжь хъугьэ. Тыркуем къикІи Аиссе зэригьэлъэгъунэу ыкІи кІэупчІэнэу, иеджакІэ зэригъэшІэнэу зычІэс еджапІэм — монастырым кІогъагъэ. Жанетт-Николь Айщэт дахэу къытегущы агъ. Ежь Шарлотта-Элизабет-Аиссе дахэу зызэриштагъэр, нэм къызэрэкІэджагорэр графым ылъэгъугъ, ихъулъфыгъэ хъуапси къыригъэблыгъ. Джы чІы азыфагу илъэу, Шарль де Ферриоль — Стамбул, Аиссе -Францием щыІэми, Айщэт ежь ие зэрэхъун фаер, шъузкІэ зэрехъуапсэрэр мафэ къэс нахь зэхишІэщтыгь, ау пІэльэ гьэнэфагъэм ригъажэщтыгъ.

ШІоу къыфишіагъэр къыгурыіоу графым ыгу хэуіэным зыщидзыещтыгъ. Адыгэ лъэпкъым ыпхъу дахэ игукъэбзэгъэшъыпкъагъэкіэ, изэфагъэкіэ пстэуми ялъэгэкіыщтыгъ.

ІэнатІэри ыгъэтІылъыжьи, Іахыжьи, ипсауныгъи къыхэІагъэу Шарль де Ферриоль иунэ къегъэзэжьы ыкlи хъулъфыгъэ плъырыгъэкlэ къыпэгъокlы, къытекlуатэ, къырегъэзы, къегъэщынэ; къыщэфыгъ, зэрэфаешъ, чэщ тыримыгъэшlэжьэу ишъуз хъун зэрэфаер къыреlo.

Зэхихыгъэм Айщэт идунэе нэф къыгъэушlункlыгъ... Къыфэсакъыни, къыфэупсэни, зыщыгугъыни иlагъэп, иlэгъэ закъор шlулъэгъу къабзэ зыфыриlэу

зэдаlыгъынэу, янасыпынэу хъугъэп. Щыlэныгъэ зэфэнчъэм анахь шlулъэгъу зэфэ дахэм лъапсэ щишlын ылъэкlыгъэп.

Дэхэ насыпышю мэхьуа? Гугьуузым гьэретынчьэ ышыгьэ Айщэт бэгьаш!э хъугьэп, ныбжьык!эу ипсауныгьэ къызэрэхэ- агьэм къыхэк!эу, идунай пасэу ыхьожьыгь. Ищы!эныгьэ пчык!э нэфэу к!эк!ыгьэми, адыгэгу ин и!агь. Идэхагьэ пэщэчэрэ гупшысэ куу, зэчый хьарамыгьэнчьэ хэльыгъэх. Ижъырэ адыгэ лъэпкъэу къызхэк!ыгьэрымыгьэгьуащау зэльаригьэш!агь.

ыкІи къыфэзышІыгъэу Мальтийскэ орденым хэт шевалье Блез-Мари де Эди игуплъыр, изэхэшІэ лъэш стыр дигощыныр арыгъэ. Шъыпкъэ, къулыкъоу ыхьырэм елъытыгъэу унагьо ышІэн фитыгъэп. Ау хабзи, унашъуи шІулъэгъур зыІэжэн щыІэп. Аиссерэ шевальемрэ яшІулъэгъу илъэшыгъэ пшъэшъэ цІыкІоу Селини къафихьыгъ, ау ар зэдапІунэу,

Романэу «Айщэт» зыфиюрэм Мэщбэш Исхьакъ адыгэм ыщэчыгъэр зэк зы пшъэшъэжъые цык къырык уагъу дэдэу къыщыригъэлъэгъук ыгъ, щы зыпкъагъэр зылъэпсэ художественнэ произведениешхо къы зыкъын ащк залъаригъэш агъ, романым ифэшъошэ дэдэу АР-м и Къэралыгъо премие къырапэсыгъ.

Я 3 — 6-рэ нэкіубгьохэр зыгьэхьазырыгьэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.

(КъызыкІэлъыкІорэр мэлылъфэгъум и 26-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

Свет. Уціыкіужтыя сэю ктыбгурымыlоу, пшъашъэр зыдэмыкІощт кІалэу шъэфкІэ зыІукІэзэ, ІаплІ зэрищэкІырэр... кІо къыбгурэІоба къамылъэгъухэ хъумэ ашІэрэр...

Нэфын. «Гражданский брак» зыфаюрэр ара?

Свет. Хьау. Телевизорми уеплъырэба сэІо, ащ нэмыкІ къыгъэлъэгъожьрэпи. (Ышъхьэ феюжьы). Не дай бог мыр темный лесым фэдэу зэрэотсталкэр, а къызэрыкІо дэдэри джынэс зэригьэшІагьэп!

Нэфын. Телевизорым сеплъышъ арба «гражданскэ бракыр» зыкlасшіэрэр.

Свет. «Гражданский бракыр» пшъашъэмрэ кlалэмрэ зэгомытхагъэхэу, ау зэлІ-зэшъузым фэдэу зэрэзэдэпсэухэрэр зэкІэми ашІэ зыхъукІэ ары.

Нэфын. Мыдрэр?

Свет. Мыдрэми кlалэмрэ пшъашъэмрэ зэлІ-зэшъузым фэдэу зэlокlэх, ау зыми рагъа-

Нэфын. ТІуми хъун ахэтэп, хэтэкіо шіыкіэх ныіэп. Ащ фэдэу сэ сызекІонэу таущтэу къысэппэсыра?

Свет (къы Іуагъэр к Іилъэшъужьыгъэу сэмэркъэугъэ фэдэу зыкъешІы). Шутка, подругэжъыр, орырэ сэрырэ ащ фэдэхэм егъашІи тахэхьащтэп! Джары сэ зэкІэми зыкІясІорэр сипшъэшъэгъум фэдэу адыгэ пшъэшъэ шъыпкъэ къэгъотыгъуаеу. (Ынэгушъхьэ ебэу).

Нэфын. Хьазрэт зи къызэрэсхэт щыІэп Аслъанэ нэlyacэ къызэрэсфишlыгъагъэм нэмыкІэу.

Свет. Ежьыр узыІуидзэжьыщтым фэдэу къыпІуплъыхьащтыгъэти, Аслъан ІубгъэкІотыгъах сшІошІыгъ.

Нэфын. Илъэсищэунае сызыпылъыгъэри...

Свет. Семыгъэух адэ! Зыми ымылъэгъугъэ миллионхэр иІэхэу ыІозэ къызэрэпфыригъапщэрэм нэмык къыпыпхыгъа? ХЪУРМЭ Хъусен

ШІулъэгъум икъэгъэзэгъухэр

КъэшІыгъуищ хъурэ пьес

ХЭТХЭР:

Нэфын — зышъхьэ зылъытэжьырэ адыгэ пшъэшъэ ныбжьык І.

Свет — Нэфынэ фэтэрым къыдис ипшъэшъэгъу. Аслъан — Нэфынэ ипсэлъыхъогъэ к алэр.

Хьазрэт — Нэфынэ шІу зыльэгьурэ кІалэр.

Ешъуакіор — ныбжым і эжьэп, гур зыщызыгьэк і эу, Тхьэр зыпык іыжьыгь эхэм афэмыд эу, къабзэу зэкІэупсыхьагъэу, зэрэфэпагъэмкІи итеплъэкІи ІапкІэ-лъапкІ. ЗэкІэ Іофхэр зыщызекІохэрэр къэлэ паркыр ары. Ащ пае къэшІыгьо пэпчъ зыщыкІорэ уахътэм елъытыгъэу паркым дэт цыф мэкъэ ыкІи шъозехьэ мэкъэ пстэури зэм нахь инэу, зэм нахь цыкюу къэlу зэпытых.

Сицыхьэ телъ зэ нэмыІэми узэрэзэк Іимыфызагъэми.

Нэфын. СыдэмыкІуагъэу сыда къапІохэрэр?

Свет (мэщхы). Мыдрэ кІэлэжъым фэдэ горэм уІэкІэфагъэмэ, зэкІэ пщигьэгьупшэштыгь.

Нэфын (ипшъэшъэгъу икъэгущы ак Іэ ш Іомытэрэзэу). Сыда, Свет, а Хьазрэт зыфэдэр озыгъашІэрэр?

Свет (къы Іэк Іэ Іуагъэм фы*к Іэгъожьыгъэу*). Бзылъфыгъэхэр зэпкіыліэхэрэм фэдашъо зэрэтеорэр плъэгъурэба?

Нэфын. Сэ ащ гу лъыстагъэп. Свет. Джащ фэд о уищыкІагъэр... ЕтІанэ ащ тырыгущыІэщт, джы Римэ къысэжэ, ори некlo, тlэкly тытезекlyхьашт.

Нэфын. Аслъан къы ухьанэу

Свет (мэтэджыжьы). Пшъэшъэ намысыр фэбгъашІозэ зыфэбгъэлІэжьынэу ащ нахь зытемыфэрэ щыІэу сшІэрэп.

Нэфын. Нахьыпэм нэмык! къысапІоштыгъэр.

Свет. Зигъэмиллионеры зэхъум зыгорэ къыпыкІын сшІошІыштыгьэти ары.

Нэфын. Ныбжьи ащ имылъку сенэцІыгъэп, о сыда зызыкІебгъэгъапэрэр?

Свет (къы Іэк Іэ Іуагъэр хи*гъэк loк lэжьызэ*). Анахьыш ly слъэгъурэ пшъэшъэгъум сыфэгумэкІышъ арба. (ІукІыжьы зыхъукІэ ышъхьэ феюжьы.) Мыщи сышІоделэу зыкъысфегъэкІэкъыцы шъхьай, Хьазрэт шъэфэу ІукІэу зэриублагъэм зыгорэ хэмылъэу щытэп. АрынкІи мэхъуба адрэм сыкъызкІычІидзыжьыгьэри. Джы сэ боу дэгъоу сэшіэ ащ зэ уіэкіэфагъэу упшъэшъэжьын зэрэмылъэкІыщтыр.

Нэфын (ипшъэшъэгъу кІэльыпльэзэ). Хьазрэт сызэрэфыщытым инэу егъапэ, ыгу рихьыгъэн фай. Мо кІэлэ лъэгъупхъэр зыфэдэр делэ цІыкІум ышІэрэп ныІа...

Хьазрэт мороженнэхэр зэрылъ пакет мыиныр ыІыгъэу къыюхьажьы, хэтэджыкыгъэ Нэфынэ реты.

Нэфын. Мыщ фэдиз хэта къызфэпхьыгъэр? (Пакетыр ыбгъукІэ егъэтІылъы).

Хьазрэт. Орба.

Нэфын. Ащыгъум хьаулый, сэ ангинэ си ... Сипшъэшъэгъум укъыкІэупчІэрэпи адэ.

Хьазрэт. Ащ сэ сигьапэрэп. Нэфын. Хэпхыни хэплъхьани имы у боу дэхэ хъурай!

Хьазрэт. Сиціыкіугьом кіэлэ инхэм орэдым хэлъэу «Дэхэ хъурай шъхьаем, делэ хъураеба ей!» къызэраІощтыгъэр сыгу къэогъэкІы.

Нэфын. О кlалэм уукlытэрэба, зи зыхэмышІыкІырэ сипшъэшъэгъум Іаягъэхэр зэрепіуаліэхэрэмкіэ?

Хьазрэт. Щытхъукlаерэ убыкlаерэ зэфэдэ аlуагь, ар къызэрэчІэкІыжьыщтыр ори пшІэрэп...

Нэфын. Джы зэрэщымытэу сыда къызыкІычІэкІыжьын фер?

Хьазрэт. Ар пшІэщтэп, ынэхэр, жъынтыу піонэу, стрелкэр забивать ышІы шІоигьоу подозрительнэу ечэрэгъухьэх.

Нэфын. Зыфэдэ къэмыхъугъэ пшъэшъэ шІагъом мыщ пијухьэхэрэр, сэ къезгъэщэнэу нэІуасэ фэсшІын сигухэлъыгъ.

Хьазрэт. Нахь къыппэблагьэ горэм псынкlaloy ІэкІэплъхьагъэмэ сыгу обгъэщтэп.

Нэфын. О слъэгъурэм шІу къыпфашІэнэу уфаеп. Къызгуры орап типшъашъэхэр ащ фэдизэу зыкІышъуиджагъохэр.

Хьазрэт. Зыфэдэхэр сІон сыфитба?

Нэфын. Іаягьэхэр къытпышъујухьэхэмэ, шъущиз шъухэхъон фай.

Хьазрэт. Сэ зигугъу къыпфэсшіыхэрэр сшъхьэкіэ сызэрихьылІагьэхэр ары.

Нэфын. Адэ гъэшІэгъонба тэрэз горэ зэрахэмытыгъэр.

Хьазрэт. Хъулъфыгъэмэ къапахыщтым нэмыкІрэ напэ яслъэгъулІагъэп.

Нэфын. Ащ сынэсыным ыпэ Тхьэм къозэу сырегьэшъ!

Хьазрэт. Узэмыбгыжь, хъуштыр пшерепышъ.

Нэфын. Сипшъэшъэ намыс зэрэсфэмыухъумагъэмкІэ нахьыб сэ къэзлэжьыгьэр.

Хьазрэт. Сыд намыса зигугъу пшІыжьырэр, ащ имодэ зэрикІыгьэр умышІэрэм фэдэу...

Нэфын. Пшъэшъэ намысыр щыгъынэп, имодэ икіынэу.

Хьазрэт. ЦІыфхэр зэхъокІых, ашІодэгъугъэр къырамыдзэжьы мэхъу. Тизэмани бэ щызэхагъэк ок агъэр. гум лъахъэр тырахи, укІытэр щагъэзыягъ.

Нэфын. Джыры сэ икъоу къызызгурыІуагъэр пшъэшъэ намысыр зэрэмыджэгуалъэр. Ащ илъэпІагъэ къызыпшІэрэр сэщ фэдэу уинасыпынчъагъэкІэ ар зычІэунэкІэ ары. ЕтІанэ хэмыжъукІыжьырэ узэу гум къыщеохьакІы.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

Агу етыгъзу хагъзунэфыквыгъ

Хэгьэгу зэошхом ТекІоныгьэр кьызыщыдахыгьэр ильэс 71-рэ зэрэхьугьэм фэгьэхьыгьэ Іофтхьабзэ чІыопс паркэў «ТхьакІышху» зыфиюрэм июфышыхэм зэхащагь. Ильэс кьэс мы мэхьанэшхо зиІэ мэфэкІым фэгьэхьыгьэу

пэшІэгьонхэр ыпэкІэ зигугъу къэтшЫгъэхэм рагъэкІокІы. Ахэр паркым пэмычыжьэу щызэхащэхэу хабзэ, ау мыгъэ ом изытет зэрэзэхъокІыгъэм ЫПКЪ къикІыкІэ аш кюнхэ алъэкІыгъэп.

паркэу «ТхьакІышху» зыфиІорэм иІофышІэхэр мыгъэ аlyкІагьэх, ТекІоныгьэм и Мафэ зэгъусэхэу ахэм хагъэунэфыкІыгъ. Хэгъэгу зэошхом хэкІодагьэхэм яшіэжь агьэльапіэзэ, зы такъикъэ афэшъыгъуагъэх, нэужым кІэлэеджакІохэр усэхэм къяджагъэх, мыжъобгъухэм къэгьагьэхэр акlаралъхьагъэх. Ахэм ауж «Разведчики», «Шифровальщики», «Военкор», «Собери волю в кулак» зыфиюрэ ыкіи нэмыкі зэнэкъокъу гъэшІэгъонхэр кІэлэеджакІохэм афызэхащагъэх. Іофтхьабзэм икІэухым чІыопс

паркэу «ТхьакІышху» зыфиорэм июфышыхэм зэкіэ хэлэжьагъэхэм щытхъу тхылъхэмрэ шІухьафтынхэмрэ аратыгъэх. Хабзэ зэрэхъугъэу, шархэр уашъом дагъэкІоягъэх.

Іофтхьабзэр гъэшІэгъонэу ыкІи шІуагьэ хэльэу рекІокІыным зиlахьышlу хэзылъхьагъэхэм чІыопс паркым иІофышІэхэр афэразэх. Муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ «Мыекъопэ районым» и Администрацие зекІонымкІэ и ГъэІорышІапІэ ыкІи сыдигъуи къафэчэфхэу къапэгъокІырэ кІэлэеджакІохэм рэзэныгъэ гущы-Іэхэр апагъохых.

Хэгьэгу зэошхор къыткІэхъу-

хьэрэ ныбжьыкІэхэм народым итарихъэу алъытэ. Мы заор тыгу къэдгъэкІыжьын, ащ ТекІоныгъэр къызэрэщыдахыгъэм мэхьанэшхо еттын фае, сыда пІомэ ащ тицІыфхэм зыкІыныгьэ къахелъхьэ, тихэгъэгу лъытэныгъэ фэтшІыным тыфещэ. ЧІыопс паркэу «ТхьакІышху» зыфиюорэм июфышюэхэм зэхащэгьэ зэхахьэхэм афэдэу республикэм щыкІохэрэм яшІуагъэкІэ, мамырныгъэ щыІакІэр тиІэным ыпсэ емыблэжьэу фэбэнагъэхэр ныбжьыкІэхэм ашІэщтых, ветеранхэм ыкІи заом -е-га ажеІшк мехе-гыхефыш лъэпІэщт.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

ТизэІукІэгъу гъэшІэгъонхэр

«Ислъамыер» джыри рагъэблэгъэщт

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыю-къэшъокю ансамблэу «Ислъамыер» хэгъэгубэмэ ащывагъ. Урысыем и Правительствэ ишухьафтын къыфагъэшъошагъ, Дунэе фестивальхэм щытхъуцюзхэр къащыдихыгъ, Олимпиадэ джэгунхэу Лондон, Шъачэ ащыкуагъэхэм якультурнэ юфтхьабзэхэм ахэлэжьагъ. «Ислъамыер» зызэхащагъэр илъэс 25-рэ мыгъэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ зэхахьэхэр тшюгъэшюгъоных.

Тиреспубликэ иныбжыык Іэхэм ятхылъеджапІэ зэхахьэу щырекІокІыгьэм Мыекъуапэ иеджакІохэр хэлэжьагъэх. «Ислъамыем» иорэдыІохэу ХъокІо Сусанэ, Агъыржьэнэкъо Саныет, МэщбэшІэ Саидэ, Къумыкъу Щамсудинэ, пщынаоу Мышъэ Андзаур, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкіэ икіэлэціыкіу еджапіэу Лъэцэрыкъо Кимэ ыцІэ зыхьырэм икІэлэегъаджэу, зэлъашІэрэ сурэтышІэу ГъукІэ Замудин, лъэпкъ музыкальнэ Іэмэ-псымэхэмкІэ орэдышъохэр къезыгьэюрэ Гъогьо Дамир зэхахьэм къыщыгущы-Іэнхэм, орэдхэр щагъэжъынчынхэм ыпэкіэ тхылъеджапіэм краеведениемкІэ икъутамэ ипащэу МэшлІэкъо Таисие «Ислъамыем» игьэхьагьэхэм къатегущыlагь. Лъэпкъ искусствэр дунаим нахьышіоу щашіэнымкіэ адыгэмэ ятарихърэ яфилософиерэ музыкэм чІыпіэу щыряіэм Т. МэщлІэкъом изэфэхьысыжьхэр фэгъэхьыгъагъэх.

Художественнэ пащэу, Урысыем инароднэ артистэу, Д. Шостакович ыціэкіэ агъэнэфэгъэ шіухьафтыныр къызыфагъэшъошэгъэ композиторэу Нэхэе Аслъан ишіуагъэкіэ тимузыкаль-

нэ искусствэ хэхьоныгьэхэр зэришіыхэрэр зэхахьэм къыщаютагь. Хъокіо Сусанэ, Агьыржьэнэкьо Саныет, Къумыкъу Щамсудинэ къызэрэхагьэщыгьэу, «Исльамыер» дунаим щашіэным фэші тифольклор баеу зэрэщытыр А. Нэхаим къыдилъытэзэ, артистхэм ятворческэ амалхэм яльытыгьэу мэусэ. Ащ дакіоу, орэдымрэ къашьомрэ язэпхыныгьэхэр льэпкъым ипэсэрэ лъэхьанэ къы

зэрэщежьэрэм Мэщліэкъо Таисие, Мэщбэшіэ Саидэ, Мышъэ Андзаур, Гъукіэ Замудин, фэшъхьафхэри къытегущыіэхэзэ, зэгъэпшэнхэр ашіыгъэх.

Рапсодиер къэзыгъэбаирэр пъэпкъ фолькпорыр ары. Кlэлэеджакlохэм яупчlэхэр анахьэу зыфэгъэхьыгъагъэхэр ижъырэ орэдхэм псэ къапыгъэкlэжьыгъэным, пъэхъаным диштэрэ произведениехэм «Ислъамыем»

итворчествэ чыпіэу щыряіэр ары.

«Ислъамыем» ехьылІэгъэ къэтынхэр дискым тетхагъэхэу зэхахьэм къыщагъэлъэгъуагъэх. Пщынаоу Мышъэ Андзауррэ шыкІэпщынаоу Гъогъо Дамиррэ ГъукІэ Замудин къадежъыузэлъэпкъ мэкъамэхэр къырагъэгуагъэх. «КІорэр» зыфиІорэр, Хьэсасэ ехьылІагъэр, нэмыкІхэри орэдыІохэм зэхытагъэхыгъэх.

Мыекъуапэ ия 3-рэ гурыт еджапіэ икіэлэеджакіохэр, искусствэр зышіогьэшіэгьон ныбжьыкіэхэр бэмэ къакіэупчіагьэх. «Ислъамыемрэ» Пшызэ и Къэралыгьо академическэ къэзэкъ хорымрэ ныбджэгъуныгьэ зэдыряі. Хорым Адыгеим икомпозиторхэм яорэдхэр къеіох, «Ислъамыем» урыс ыкіи къэзэкъ орэдхэр егъэжьынчых. Зэіукіэгъум лъэпкъ зэфэшъхьафхэр зэрэхэлажьэхэрэм къыпкъырыкіыхи, урысыбзэкіи орэдхэр артистхэм къыщаіуагьэх.

Адыгэ Республикэм ия 25-рэ илъэс фэгъэхьыгъэу бжыхьэм «Ислъамыер» тхылъеджапІэм рагъэблэгъэщт.

Сурэтхэр зэхахьэм къыщытет-хыгъэх.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыГэр: 385000, ъ. Мыекъуапэ.

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, _____197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гьэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэльы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 5063 Индексхэр 52161 52162 Зак. 250

Хэутыным узщык Гэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 Зыщык Гэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьаГэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо С. А.

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъ. Хь.

Ушу-саньда

Медалыр — тыжьын

Европэм ушу-саньдамкіэ изэнэкъокъу Москва щыкіуагъ. Урысые Федерацием ихэшыпыкіыгъэ командэ хэтэу Кристина Морозовам тыжьын медалыр къыфагъэшъошагъ.

Кристина Морозовар килограмм 70-м нэс къэзыщэчырэмэ янэкъокъугъ. Финалныкъом Чехием къикlыгъэ спортсменкэм щыlукlагъ. Пшъашъэхэр пхъашэу зэпэуцужылгъэх, текlоныгъэр зыхыщтыр къэшlэгъое

дэдэу щытыгь. К. Морозовам ыльакъуи, ыІи шьобж хьыльэхэр къатещагьэхэу медальхэм афэбэнагь. Пытэу ыльэ тетын зэрильэкІырэм, псынкІзу зэрэгупшысэрэм яшІуагьэкІз зэІукІзгъур къыхьыгь.

Украинэм къикІыгъэ спортсменкэм кІэух бэнэгъум текІоныгъэр къыщыдихи, апэрэ чІыпІэр фагъэшъошагъ, К. Морозовам ятІонэрэ чІыпІэр къыдихыгъ.

— Кристина Морозовар гъогогъуи 3 Урысыем ичемпионкэ хъугъэ, Урысыем и Кубок гъогогъуит о къыдихыгъ, Къыблэ шъолъырым имедальхэри къыхьыгъэх, — къы-

тиlуагъ Адыгэ Республикэм икlэлэцlыкlуныбжыкlэ спорт еджапlэу N 2-м идиректорэу, Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Хъот Юныс. — Адыгэ къэралыгъо университетым къепхыгъэ Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар техническэ колледжым Кристинэ щеджэ, мыгъэ къыухыщт.

— Москва тыщыlәу Урысыем ушусаньдамкlә ихэшыпыкlыгъэ команда итренер шъхьаlәу Александр Абрамовыр къытфэгушlуагъ, — къеlуатэ К. Морозовам итренерәу Нэмытlәкъо Аскәр. — Кристинә иlәпәlәсәныгъэ хигъэхъонылъэкlыщтәу тэлъытэ.

— Зэкіэ къысфэгумэкіыхэрэм «тхьашъуегъэпсэу» гъэзетымкіи ясіожьы сшіоигъу, — игупшысэхэм тащегъэгъуазэ К. Морозовам. — Медалэу къыдэсхыхэрэр Адыгэ Республикэм ия 25-рэ илъэс фэсэгъэхьых.

Сурэтым итхэр: **НэмытІэкъо Аскэр**, **Кристина Морозовар**, **Александр Абрамовыр**.

Тиціыф ціэрыіохэр

Щытхъур шІэжьым епхыгъ

Адыгэ Республикэм, Къэбэртэе-Бэлъкъарым язаслуженнэ артистэу Быщтэкъо Азэмат ищытхъуціэхэм къахэхъуагъ. Къэрэщэе-Щэрджэсым изаслуженнэ артист зэрэхъугъэм фэші тыфэгушю. Адыгэ быракъым, ным, лъэпкъшіэжым афэгъэхьыгъэ орэдэу къыіохэрэм тагъэгушхо, игъэхъагъэхэм ахигъэхъонэу фэтэю.

Сурэтым итхэр: Быщтэкьо Азэмат Адыгеим иансамблэу «Ислъамыем» икъэшъуакіохэу адыгэ шъуашэм идэхагъэ дунаим щязыгъашіэхэрэм ахэт.

Нэкіубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.